

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 32/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen CAP-suunnitelman tavoitteiden saavuttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vesa Kallion /kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 32/2024 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtymässä, jotta Suomi pääsee CAP-suunnitelmassa Euroopan unionin kanssa sovittuihin tavoitteisiin ympäristönhoitosopimusten osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomen CAP-suunnitelma sisältää kaksi ympäristösopimusta: maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito sekä kosteikkojen hoito.

Kosteikkojen hoito –ympäristösopimuksessa hoidetaan maatalouden vesiensuojelua edistäviä kosteikkoja, maatalousluonnon monimuotoisuutta edistäviä kosteikkoja, uomia, tulva-alueita sekä suon kaltaiseksi alueeksi muutettuja turvepeltoja. Hoidetun alan tavoite CAP-suunnitelmassa oli 1500 hehtaaria tukivuonna 2023. Suunnitelman tavoiteala kasvaa 3000 hehtaariin tukivuonna 2027. Tukivuonna 2023 sopimuksia haettiin 1477,97 hehtaaria, mikä on lähellä asetettua tavoitetta. Uusia kosteikkoja perustetaan sekä CAP-suunnitelman ei-tuotannollisina investointeina että muulla kansallisella ja yksityisellä rahoituksella. CAP-suunnitelman viimeisen vuoden hoitotavoite on kunnianhimoinen, mutta näkemyksemme mukaan saavutettavissa.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito -ympäristösopimus koostuu vuosittaisesta hoitokorvauksesta sekä tarvittaessa erillisestä yksivuotisesta aitaamis- ja/tai raivaamiskorvauksesta. Toimenpiteen sopimusala voi CAP-suunnitelman mukaan olla laiduntamalla tai niittämällä hoidettava inventoitu perinnebiotooppi, muu luonnonlaidun, luontoarvoiltaan monimuotoinen tai maisemaltaan merkittävä peltojen reuna-alue, pellon ja tien tai pellon ja vesistön välinen reuna-alue tai peltoalueiden metsäsaareke, maatalousympäristön uhanalaisen lajiston säilymistä edistävä kohde, maatalousympäristön muinaismuistokohde sekä pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvä maaseudun kulttuuriperinnön hoitokohde, jota hoidetaan laiduntamalla tai niittämällä sekä muulla kohteen hoitosuunnitelmassa osoitetuilla luontoarvoja edistävillä hoitotoimenpiteillä.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito -ympäristösopimuksen tavoitepinta-ala oli yhteensä 33 000 hehtaaria tukivuonna 2023. Alan tavoitellaan kasvavan tukivuoteen 2027

mennessä 46 000 hehtaariin. Pinta-alatavoite on asetettu Helmi-ohjelman hoitotavoitteen (52 000 ha vuonna 2030) perusteella.

Sopimukseen otettavan alueen tulee olla maatalousvaikutteista luontoa. Kyseessä on yhteisen maatalouspolitiikan toimenpide. Maatalousvaikutteisuus tarkoittaa joko nykyisen maataloustuotannon vaikutuspiirissä olevaa aluetta kuten peltojen reunavyöhykettä tai aluetta, jossa esiintyvät luontotyypit ovat syntyneet historiallisen maatalouskäytön vaikutuksesta. Jälkimmäisiä kutsutaan perinnebiotoopeiksi. Perinnebiotooppien luontotyyppien tulee täyttää kullekin luontotyypille ominaiset rakennepiirteet ja niillä tulee esiintyä kullekin luontotyypille ominaista lajistoa. Näitä kriteerejä vaaditaan perinnebiotoopeilta myös luontodirektiivin raportoinnissa ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa.

Sopimusalueen tulee olla luontoarvoiltaan tavanomaisesta poikkeava, sen luontoarvojen tulee olla sopimuksen mukaista hoitoa vaativia. Sopimusalaan ei voi sisältyä muuta aluetta, vaikka tuensaajan kokonaiskorvaus siitä kasvaisi. Hoidon tulee ulottua koko alueelle, josta korvausta haetaan, jotta korvaus voidaan maksaa. Sopimuksessa maksettava hehtaarikohtainen kiinteämääräinen korvaus korvaa hoidosta aiheutuneita kustannuksista ja tulonmenetyksiä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tekemillä maastokatselmuksilla tarkistetaan, että ala täyttää yllä kuvatut tukikelpoisuusehdot. Jos ala ei täytä edellä kuvattuja ehtoja alueen luontotyyppistä, maatalousvaikutteisuudesta ja hoidosta, sitä ei voida ottaa sopimukseen. Alalla, joka ei täytä toimenpiteen tukikelpoisen alan ehtoja, ei voi täyttää toimenpiteelle asetettua tavoitepinta-alaa.

Sopimusta ei myöskään tehdä alasta, joka ei ole tuensaajan hallinnassa tai jossa aiemman vastaaivan sopimuksen hoito on merkittäväällä tavalla laiminlyöty, eikä asiaa ole korjattu. Sopimusta ei tehdä alasta, jossa eläinten hyvinvointi vaarantuu, eikä hoitosuunnitelmaan ole kirjattu riskejä ehkäiseviä toimenpiteitä. Tällaisia alueita voidaan uudelleen harkita sopimukseen otettavaksi, jos puutteet korjataan.

Sopimukseen sisältyvät kertaluontoiset kunnostustoimenpiteet on tarkoitettu jo tavanomaisesta poikkeavia luontoarvoja jo omaavien kohteiden laidunhoidon mahdollistamiseen. Metsiä, joissa ei ole metsälaitumen rakennepiirteitä ja lajistoa tai kunnostamattomia ruovikoita ei voida ottaa hoitosopimukseen ennen kuin niille mahdollisesti tehtävän peruskunnostuksen kautta voidaan osoittaa, että alueella on tavanomaisesta poikkeavia hoidolla edistettäviä maatalousvaikutteisen alueen luontoarvoja. Peruskunnostusta rahoitetaan mm. luonnonsuojelulain mukaisella toimenpiteellä.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon ympäristösopimuksen haettu pinta-ala, joka oli vuoden 2023 tukihaussa 31 010,04 hehtaaria, on maastokatselmusten perusteella sisältänyt alueita, jotka eivät liity maatalousympäristön luonnonhoitoon tai sopimuksen teolle on muita esteitä. Näitä alueita ei sisällytetä sopimukseen. Koska hakemuksilta poistetun alan osalta

on osin kyse aiemmin vastaavassa ympäristösopimuksessa olleista kohteista, on mahdollista, että lähtötiedot arvokkaan hoidetun maatalousympäristön luontotyyppien pinta-alasta ovat vääristyneitä siltä osin kuin ne nojaavat aiempaan ympäristösopimus-pinta-alaan. Aiemmillä kausilla ei kaikilla kohteilla ole käyty sopimuskäsittelyn yhteydessä. Perinnebiotooppien luontotyyppien määrä näyttäisi maastokatselmusten perusteella olevan oletettua vähäisempi, kuin aiempi sopimusala on antanut olettaa. Sopimusten tarkka kokonaispinta-ala on vielä avoin tallennusten keskenäisyyden takia.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon toimenpiteessä on meneillään olevalla CAP-suunnitelman rahoituskaudella mahdollista aiempaa joustavammin lisätä uutta alaa olemassa olevaan sopimukseen. Näin ollen edellisen sopimuskauden hoidon laiminlyönnin tai vastaavan takia sopimuksista pois rajattuja alueita voidaan edellytysten uudelleen täytyessä ottaa uudelleen mukaan sopimuksiin. Aiemman kauden vaikeudet uuden alan sopimukseen liittämisessä saattaa olla yksi syy, miksi sopimukseen vielä kelpaamatonta kunnostamatonta alaa on liitetty haettuun sopimusalaan nyt, kun sopimuksia on ollut mahdollista tehdä. Uusi tulosperusteinen malli CAP-suunnitelmassa kuitenkin varmistaa aiempaa paremmin, että sopimustyyppi on haetavissa rahoituskauden aikana, kunnes tavoitteet täyttyvät.

Erilaiseen luonnonhoitoon on olemassa kohdennettuja välineitä. CAP-suunnitelman ympäristösopimukset on kohdennettu maatalousvaikutteisiin kosteikkoihin ja maatalousvaikutteisten luontotyyppien hoitoon. Metsien luonnonhoidolle on olemassa omia tukitoimenpiteitä. Metsien toimenpiteitä ei kuitenkaan ole sisällytetty CAP-suunnitelmaan. Suojelualueiden monipuolista luontoa hoidetaan kansallisella rahoituksella etenkin Metsähallituksen toimesta. On mahdollista, ettei kaikkeen tarpeelliseen luonnonhoitoon, ole vielä olemassa riittäviä rahoitusvälinettä ja tätä on yhteisesti tarpeen tarkastella luonnonhoidosta vastaavien tahojen kesken. Rahoitusjärjestelmien puutteet eivät kuitenkaan oikeuta kohdennetun rahoitusvälineen käyttöä muuhun tarkoitukseen, kuin siihen johon se on säädösten mukaan kohdennettu. Kaikki luontotyypit eivät vaadi hoitoa, vaikka ovat arvokkaita. Sellaisia kohteita ei voida rahoittaa CAP-suunnitelman kaltaisilla pinta-alaperusteisilla toimenpiteillä, joiden maksuperusteena on hoidosta aiheutuvat kustannukset ja tulonmenetykset.

Olemme sitoutuneita CAP-suunnitelman tavoitteisiin ja jaamme huolen luonnonlaadun arvokkaiden elinympäristöjen vähenemisestä. Tavoitteita kuitenkin ei voida täyttää muulla alalla kuin sellaisella, joka täyttää toimenpiteen tukikelpoisuuden edellytykset. Kirjallisessa kysymyksessä mainitsitte myös muita monimuotoisuudelle tärkeitä CAP-suunnitelman toimenpiteitä. Näiden osalta voimme todeta etenkin monimuotoisuuspeltojen ja talviaikaisen kasvipeitteisyyden toimenpiteiden tavoitteiden toteutuvan ja jopa ylittyvän merkittävästi. Myös luonnonhoitonurmien pinta-ala on lähellä asetettua tavoitetta.

Helsingissä 8.3.2024

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/6203/2024-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: